

N

naad (de) = *naad*

1. Smalle opening in de verbinding tussen twee **boegen**(1) die bij houten schepen met **wurk** en **pik** wordt opgevuld. Zo'n naad loopt van buiten naar binnen taps toe ► **brouwe** ► **blyn**(3) ► **droech**(5) ► **kymnaad** ► **lyk**(3) ► **oernade** ► **presinning** ► **sile** ► **stük-naad** ► **tuskennaad**.
2. Verbinding tussen twee banen zeildoek ► **blyn**(4) ► **seil**(1). Bij het naaien van een zeil ► **seilnaaie** zijn er altijd twee rijen stiksels omdat op elk van zijkanten van de twee aan elkaar te naaien banen ► **baan**(2) ► **kleed**(1) een zoom wordt gevouwen. Die twee zomen haak je in elkaar om ze aan elkaar te naaien. De eerste naad die je dan naait, is de **delnaad**, de tweede de **opnaad**.
3. De smalle opening tussen **boeisel** en **skeargong** als het dek daarover liep ► **droech**(5) ► **skeargongsnaad**.

naaie = *naaien* ► **seilnaaie**

nagel (de) = *nagel* ► **neil**(1, 2, 3)

namme (de) = *naam*

Benamingen en namen worden veel verward. Met een benaming wordt bijvoorbeeld een scheepstype aangeduid. Het woord **aak** is weliswaar een benaming, maar geen naam. Met namen wordt iets of iemand aangeduid. Het betreffende schip of de bedoelde schipper wordt door een naam niet beschreven, maar dus (slechts) aangewezen. Dat is vooral gemakkelijk wanneer er veel schippers of veel schepen zijn en je maar één ervan bedoelt. Toen in 1811 iedere Nederlander een vaste familienaam moest aannemen (of bevestigen als je al een had), werd door schippers soms een willekeurige naam gekozen. Soms koos men ook een achternaam die direct met het beroep verband hield. Schipper, Schippers, Scheepvaart, Scheepstra, De Schiffart, Bootsma, Schuitema, Vaartjes, Van der Vaart, Van der Veer, Roersma en ook Nauta

(dat is Latijn voor schipper) zijn enkele van de namen in directe relatie tot de schipperij die toen zijn gekozen en nog steeds bestaan. Mensen die op zee voeren, kozen verhoudingswijs dikwijls een zeer korte naam. Schepen hebben van oudsher ook altijd een eigen naam ► **skipsnamme**.

nam(me)boeisel (it) = *boeisel* ► **boeisel**

nam(me)buordsje (it) = *naambordje*

Een bordje met de naam erop ► **lak** zat traditioneel - en zit soms nog - op de **kont** van het schip bevestigd, aan beide kanten van de **stevn**(1) één. Sinds het einde van de 19de eeuw is het vaak, overeenkomstig wettelijk voorschrift, vooraan op de zijkanten geplaatst en is de naam in het **boeisel** aangebracht.

neaken = *naakt*

1. Een blok zonder beslag aan de buitenkant noem je een **neaken blok** ► **blok** ► **skiif**.
2. **Neakene mantsjes**(1) zijn berentanden zonder versiering.

near

1. (de) Ook **nearing**(1). Draaikolk die ontstaat om dammen, hoofden of zandbanken.
2. Gezegd van een nauw water, bijvoorbeeld in de waternaam de **Neare Galle** of **Neare Grêft**.
3. Benauwd, drukkend. Gezegd van weer als er onweer op til is.
4. (it) Figuurlijk gebruikt voor een benauwde positie zoals in *Yn it near sitte > In verlegenheid zitten*

nearing (de) = *nering*

1. Draaikolk ► **near**(1).
2. Plek met stilstaand water in kanaal of rivier.
3. Handel ► **negoasje**.

needanker (it) = *noodanker*

Ook **noadanker**; **lêste**(1) **anker**, **earste**(2) **anker** of **plechtanker** ► **anker**. Extra anker voor noodgevallen.

neednagel (de) = *noodnagel*

Ook **noadnagel**. Stop om een gat provisorisch te dichten. Men gebruikt dan een **duvel** of **douk** met geteerd zeildoek er omheen gewikkeld zodat het precies past. Overdrachtelijk gebruikt

wordt met het woord een slecht mens bedoeld.

needtou (it) = *noodtouw* ► **noedtu**

negoasje (de) = *negotie*

Meestal wordt vandaag de dag met het woord een kleine of minder belangrijke handelstransactie bedoeld. Tegenwoordig is **nearing**(3) een neutraler begrip dat positiever associaties oproept. Palinghandel ► **ielaak**(1) noem je een **nearing**, maar het venten met gerookte paling zou je eerder **negoasje** noemen.

negoasjefeart (de)

De binnenscheepvaart met **eigen**(2) **hannel**. De belangrijkste zaken die voor eigen (handels)- risico van de schipper vervoerd werden zijn: **turf**, grind ► **grintfarre**, **modder**, ► **modder-farre** en **dong** ► **dongfarre**.

neil (de) = *nagel*

1. Ook (jonger) **nagel**. Dikke "spijker" van ijzer of hout (**duvel**) waar o.a. de **leggers** mee op het **flak**(2) werden vastgezet en die ook bij andere belangrijke houtverbindingen een rol speelde ► **hechtneil** ► **kearneil** ► **neednagel**.
2. Ook (jonger) **nagel**. Algemeen voor elke verbindingspin die met kracht ergens in wordt gedreven ► **klinknagel**.
3. *Spijker* Ook (jonger) **nagel**. Vandaag de dag wordt een ouderwetse vierkant gesmede spijker (soms) nog een **neil** genoemd, maar ook een "moderne" getrokken, ronde **spiker** (een draadnagel) noemt men wel eens zo.
4. De "as" van een **blok** ► **rakkert** ► **skiif-smoar**.
5. Pen door een **boldert**(t) om een touw op te beleggen.
6. Verkorte vorm van **provisyneil**.

nekslach (de) = *nekslag*

Touwverbinding aan een halve **klamp**(e) of **hakke** die vast wordt geknepen, maar met een ruk snel losgetrokken kan worden.

noagerboor (de) = *avegaar*

Grote boor met een breed handvat die met twee handen wordt rondgedraaid. Hij werd veel op hellingen gebruikt.

noard = *nood*

Met **om 'e noard** wordt een noordelijke route bedoeld ► **heech**(1) ► **súd** ► **waar** ► **wyn**.

noarderrein (de) = *noorderregen*

Regen die met een noordelijke wind valt.

¶ **Noarderrein is sûnder ein** > *Als het met een noordenwind regent, zal het lang doorregenen.* wordt ook wel gezegd: **Easterrein is sûnder ein** ► **east** ► **waarfoarsizzing**.

Noarweechske kear (de) = *Noorse buntrog*

► **Noarwegen**(2)

Noarwegen = *Noorwegen*

1. Ruimte tussen de **boppelêst** en de **boarden**(2).
2. Bij palingaken is 'e**fter noarwegen**' de benaming voor een donkere uithoek beneden aan bakboord. Oorspronkelijk is het de **deek**(1) aan bakboord boven de buntrog(gen). Die noemden ze de **Noarweechske kear**.
3. Aanduiding voor een haven waar zwaar gesjouwd moet worden. Wanneer iemand - door werk vergroeid - krom liep, zei men wel: "Hy komt fan **Noarwegen**".

noas (de) = *neus*

1. Op het **sleepizer** gesmede ring om daaraan het **swurd** in rust ► **rêst**(1) te kunnen ophangen.
2. Ook **hûnsfot**. Een tweede aanhechtingspunt voor een touw onderaan een **blok** ► **foetblok** ► **warleblok**.
3. In (min of meer) overdrachtelijke zin een benaming voor (het onderste deel van) de **foarsteven** ► **steven**(3) of de scheg ► **skeake** ► **tean**(2).

noedtou (it) = *noodtouw*

Ook **needtou**. Een touw dat men uit voorzorg altijd klaar heeft liggen om te kunnen gebruiken in geval van problemen.

nok (de) = *nok*

Ook **nok**(s)**hoeke**, **gij** of **tophoeke** ► **gaffel**. De achterste bovenhoek van het **grutseil** ► **seil**(2). Oorspronkelijk was de nok het uiteinde van een **ra** (op een dwarsgetuigd schip).

nokje = *nokken*

De **nok** laten zakken ► **gij**. Dat is een traditioneel eresaluut, bijvoorbeeld bij admiraalzeilen. Ook laat je de nok wel zakken om snelheid te

nokje

verminderen ► **seereef**.

nokkeblok (it) = *nokkeblok*

Ook **nokkefalsblok** ► **blok**. Het blok waardoor de **nokkefal**(1) loopt.

nokkefal (de) = *nokkeval*

1. Ook **pikefal** ► **pyk**(1), **dirk** en/of **durk**(4).
De val waarmee je de **nok** omhoog haalt en laat zakken ► **fal** ► **sprút**(1).
2. In Makkum en Harlingen zou met dit woord de **fokkefal** zijn bedoeld. Wellicht is dat een misverstand.

nokline (de) = *geitouw*

De lijn waarmee het zeil in de **gij** wordt getrokken.

noppeplaat (de) = *noppenplaat*

Ook **dopkeplaat**. **Dek(s)plaat** met ronde noppen.

norseltsje (it) = *rondsel*

Hendel waarmee de aandrijving van een **liere**(1) van de ene rol op de andere kan worden verzet.

nuddelsmoar (it) = *naaldenvet*

Ook **nullesmoar**. Vet dat door zeilmakers gebruikt werd om de naald ► **seilnuddel** mee in te vetten om het steken door het **seildoek** te vergemakkelijken. Het vet werd in **fethoarntsje** - een koeienhoorn - bewaard ► **seilnaaie**.

nullesmoar (it) = *naaldenvet* ► **nuddelsmoar**

nutske (it) = *mutsje*

Schippersuitdrukking voor een flinke borrel ► **slokje**. Het is moeilijk vast te stellen hoeveel dat precies was. Oorspronkelijk is een **nutske** is een vierde pint, omgerekend bij bier of wijn (daar was een pint ruim een halve liter, maar bij melk bijna een liter) dus iets meer dan 0,125 liter. In de 19de eeuw stond een mutsje echter gelijk aan een hoeveelheid (met name brandewijn) van 150 cc. Men dronk dit wel uit een aardewerken kom. Geruime tijd kostte deze borrel een stuiver, de kom werd daardoor ook wel een **stoertske kom** genoemd. Een vierde deel ervan noem(de) men een **pimpel**. Bekend was de eerste regel van een Stadsfries drinklied op de wijze van een polka: "Geef my noch un nutske, geef my noch un nutske, geef my noch un emmer fol."